

آقا داماد خوش آمدی

■ شهاب سیاوش

Wellcome, Mister Groom

Shahab Siavash

پیش مقاله:

در ابتدا باید این نکته را حتما ذکر کنم که این مقاله از روی نوشتار قبلی من با عنوان "عروس خانم، خوش آمدی!" برداشته شده است به این معنی که عروس خانم فونت‌ها اولین فونت یونیکد نستعلیق، کار حسین زاهدی بود و این فونت که در پایین راجع به آن می نویسم و اولین فونت درتی (کیف و چرک، در تمام متن تا به انتها درتی همین معنا را می دهد مگر این که خلافتش ثابت شود) و باز هم یونیکد در ایران است که توسط من بنده طراحی گردیده است. این که چرا و به چه علت این فونت آقا داماد فونت‌ها نامیده می شود زیاد مهم نیست، مهم ادامه متن است که چاره‌ای ندارید مگر این که آن را هم بخوانید، فقط برای بیشتر لذت بردن (اگر اهل لذت بردن هم هستید) این متن را با متن "عروس خانم خوش آمدی!" کنار هم بگذارید و بعد بخوانید:

بالاخره پس از مدتها، اولین فونت درتی در ایران با نام "میکسد فونت" به صورت یونیکد با حمایت خود طراح در دسترس همگان قرار نگرفت! مگر من بیکارم که هشت ماه وقت صرف کنم بعد حاصل کار را دو دستی تقدیم شما کنم حالا "گرافیک فونت" یا "دات اینساید" بود یک چیزی ولی این یکی شوخی بردار نیست. تلاش بیهوده نفرمایید. البته گویا آنچنان هم کسی منتظر این فونت نبود که ما

بنویسیم "بالاخره پس از مدتها" ولی به هر حال جای خالی خانواده فونت‌های درتی در ایران به شدت احساس می شد. (بابا یکی بیاد اینو بخره دیگه ... ما چه جور می گیم ...!) این فونت که با سرمایه‌ای در حدود ۲۴۰ میلیون تومان به سفارش شهاب سیاوش طراحی شده، بالغ بر ۱۰۳۸ کیلوبایت حجم و حدود ۲۴۰ گلیف را شامل می شود! (لازم به ذکر است که فونت‌های رایج فارسی، مانند فونت‌های سری برنا رایانه، فونت‌های فارسی نویس مریم و ... حداکثر ۶۰ کیلوبایت حجم و تقریباً حدود همین ۲۴۰ گلیف آن هم با احتساب اعراب دارند که باید توجه داشته باشید که این فونت تنها درتی است و گلیف‌هایش بیشتر از گلیف‌های استاندارد نیست و چه بسا در نسخه خیلی نهایی تر اعراب هم حذف شود چون در هیچ کجای دنیا حتی جاهایی که الفبایشان اعراب دارد (پرانتز در پرانتز برای این که بدانید الفبای فارسی اساساً اعراب ندارد و اعراب چیزی برای راحتی بوده که از عرب‌ها سرایت کرده) در هنگام طراحی فونت‌های درتی این حواشی را در نظر نمی گیرند چه برسد به ما. دلیل هم این که در فونت درتی همان طور که می دانید گلیف‌ها چرک و پاره پوره و خش دار و ... هستند و در این بلیشو اعراب اصلاً و اساساً دیده نمی شود!

مطمئناً از خواندن این مطلب تعجب کرده‌اید، همچنان که در جلسه‌ی شنیدن این سخن هستید، لابد می‌خواهید بدانید و آگاه باشید که این فونت با این تعداد گلیف چطور این مقدار حجم دارد و آیا برای کارهای اداری و نوشتن روی پاکت نامه ناخوانا و یا در هنگام کار، سنگین و کند به نظر نمی‌آید؟! همان‌طور که اینجانب در مقاله‌های قبلی خود گفته بودم، یک فونت به هیچ عنوان لزومی ندارد که برای کارهای نشر و نوشتار و ... به کار رود هر چند که می‌توان این عملیات را هم با آن انجام داد این مثل این است که شما یک موتور سیکلت هارلی دیویدسن داشته باشید و بخواهید در خیابان‌های ایران با آن طی طریق بفرمایید!! مطمئناً این فونت چون طراح آن شخص

تایپوگرافی در فونت‌های درتی

فونت‌های درتی: چو من و تیرا

مقدمه و نگاه

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

از ویژگی‌های فونت‌های درتی ناخوانایی و کم‌خوانایی آنهاست چرا که این فونت‌ها برای کارهای خاص و مقولات مربوط به تایپوگرافی و امور گرافیکی بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرند.

بی‌ظنیر و در هم رفتن نقطه‌ها و سرکش‌ها و اضافه شدن نقوش و موتیف‌های ایرانی و دست خط شخصی طراح و ادغام چندین فونت محبوب و معروف فارسی درهم و همچنین پیش‌بینی حالات متنوع و بی‌شمار درهم روی‌های گلیف‌ها، کار طراحی را بسیار دشوار و تا حدودی غیرممکن می‌سازد اما همان‌طور که گفتیم طراح مزبور این کار را انجام داده است! به هر حال با توجه به لزوم استفاده از این نوع فونت‌های متفاوت در حجم بالا برای نوشتارهای مختلف و در کارهای هنری و مثلاً عنوان‌ها و تیتراها در رسانه‌هایی چون کتاب، مجله، روزنامه و ... این فونت می‌تواند تا حدودی مشکلات را برطرف کرده و نیاز به فوتوشاپ را مرتفع گرداند (عرض کردیم تا حدودی) در این

بسیار خلاق و دانشمندی است از فونت‌های دیگری که ناچاریم به آنها بگوییم فانتزی! بارها و بارها بهتر و تناسب خط در آن بیشتر رعایت شده است!

مطلبی که در بالا راجع به تناسب خط خواندنی نوعی جوک به حساب می‌آید (همان‌طور که در شکل می‌بینید)

این نکته که احتمالاً هیچ‌گاه نمی‌توان نوشته‌های تایپ شده با این فونت را خواند تقریباً مورد قبول همگان است با ذکر این نکته که باز هم به طور خیلی اتفاقی یکی از ویژگی‌های فونت‌های درتی ناخوانایی و کم‌خوانایی آنهاست چرا که این فونت‌ها برای کارهای خاص و مقولات مربوط به تایپوگرافی و امور گرافیکی بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرند. (چرا که تناسب

پنجامین شماره مجله

محیط داخلی ویندوز، ورد پد، نت پد، بسته‌ی آفیس و ... فارسی می‌نوسد آن‌هم بدون هیچ ایرادی!

اما هیچ مشکلی دقیقا از اینجا شروع نمی‌شود زیرا بر خلاف عروس خانم که به راحتی در نرم‌افزارهای گرافیکی فارسی نمی‌نویسد، این فونت در گروه نرم‌افزارهای آدوب (ی)، کورل و ماکرومدیا هم کار می‌کند! (چون یقینا به دلیل یکسان بودن ساختار یونیکد این فونت با فونت‌های سری برنا رایانه، هیچ موردی پیش نخواهد آمد!)

به هر حال این فونت در هر شرایطی فارسی می‌نویسد و خوب هم می‌نویسد اما هم ندارد! این فونت نه در چسبیدگی‌های بالاتر از بیس لاین و نه در مواقع خاص و اساسا هیچ گاه اشتباه نمی‌کند!

این را هم اضافه کنم که با توجه به این‌که شماره نسخه این فونت ۲۰۰ نوشته شده، شما می‌توانید مطمئن باشید که این مزایا بیشتر هم خواهد شد. این اطمینان را به این خاطر به شما می‌دهم که پروژه‌های که توانسته است حالات متنوع چندین خط و فونت فارسی و همچنین دست خط ویژه اینجانب (به نام کاژیره) و موتیف‌ها و نقوش ایرانی و خطوط کهن اوستا و میخی را به نادرستی ساماندهی و ادغام کند و جایگاه‌های نادرست موقعیت‌های مختلف حروف را تشخیص دهد، به طور قطع و یقین علاوه بر ماهیت وجودی خویش که یک عدد فونت می‌باشد، می‌تواند به عنوان یک اجرای هنری و یک پروژه فنی در نظر گرفته شود! ("نادرست" را درست نوشتیم، در فونت درتی هر چه موقعیت‌ها "نادرست‌تر" درست‌تر!)

البته یک مزیت بزرگ دیگر در این فونت مشاهده می‌شود و آن هم همان طور که در بالا

زمانه‌ی سرعت و شتاب طراحی این فونت لازم به نظر می‌رسید، با وجود این که پیش از این بسیاری از اساتید از نبودن برنامه‌ریزی دقیق و عدم تخصیص بودجه‌ی کافی به این امر مهم، گله و شکایت‌ها سر نداده بودند، اما ما بالاخره آقا داماد فونت‌های فارسی را تشریف‌فرما کردیم و چشم شما به جمال ایشان روشن شد!

در شناسنامه‌ی این فونت از شهاب سیاوش (www.shahabsiavash.coo.ir) نام برده شده و در عوض از هیچ شرکتی نام برده نشده است چرا که یقینا اجرای کامپیوتری برای یونیکد کردن فونت را خود انجام داده و گویا سال‌هاست در خانه است و بسیاری فونت طراحی کرده است و طراح گلیف‌های فونت بوده است، تاریخ تولید فونت ۲۰۰۶- ۲۰۰۷ نوشته شده است که داماد بودن وی را ثابت می‌کند چرا که داماد باید قبل از عروس اعلام وجود کند! گویا در ابتدا یعنی حدود یک سال و چند ماه پیش که فونت تولید شده قرار بوده به صورت رایگان در اختیار عموم قرار گیرد، (از ما چه پنهان شما که تازه متوجه حضور این فونت شده‌اید!) اما در حال حاضر فونت "میکسدفونت" به صورت رایگان و برای دانلود در هیچ سایتی عرضه نشده است! به گفته‌ی شهاب سیاوش تا کنون بیش از ۱۰۰ نفر این فونت را در سایت دیده‌اند!

نکاتی دیگر:

۱- این فونت یونیکد است یعنی در تمام نرم‌افزارهایی که از یونیکد پشتیبانی کنند، یا به عبارت ساده‌تر به طور عادی می‌توان در آنها فارسی نوشت کار خواهد کرد. لازم به ذکر است که با خونسردی تمام این فونت در

وینسافت فارسی

گفتم ترکیب و ادغام چندین فونت معروف و پرکاربرد فارسی (ساخت داخلی و خارجی) و حروف میخی و اوستا و نقوش ایرانی و خطوط نستعلیق و نسخ و ثلث و مقادیری خط و خطوط و خش و پارگی و حتی نشان خورشید آریایی در آن است. فونت های به کار رفته عبارتند از: میترا، زر، یکان، شفیق، خودکار، تیترا، وینسافت نسخ، وینسافت ثلث، لاین و لانگلتز (دو فونت شخصی) و حالات بولد و آوت لاین و ... آنها. نمونه های نستعلیق از نرم افزار آدوس و خطوط اوستا و میخی از فونت های همانم خود با طراحی یک آلمانی به نام reinhold kainhofer گرفته شده است.

۲- این فونت فعلا برخی از اعراب ها را ندارد که نه مهم است و نه در درتی معمولا کسی اعراب گذاری می کند! دست از سر این خانواده بردارید، بگذارید پارسی بماند!

در عوض، تا دلشان بخواهد این فونت گلیف های عجیب و غریب دارد: از حدود ۲۴۰ گلیفی که نام بردم، بشمارند آنهایی که جابجا و تخریب شده اند، به عنوان مثال برای گلیف "س" در حالت پایانی از سیاه مشق نستعلیق و برای "د" ابتدایی "سد" و برای "ا" از میخ معروف خط میخی و برای "م" از "مم" و برای "ل" از دست خط خودم و برای "ش" از خط اوستا و برای "ژ" هم از عبارت "زمین" در خط میخی که یکی از پنج عبارت خاص این خط است، استفاده شده، همچنین به جای "گلیف تعریف نشده" سر مبارک بنده قرار داده شده است. تصویر را که ببینید مشخص است که جد و آباد فونت درآورده را، مورد عنایت قرار داده ایم!

باز هم باید خاطر نشان کنم که در نمونه ای

که کار خود شهاب سیاوش بود و اینجانب در جایی دیدم! اعراب ها بطور کامل در بالا و پایین حروف قرار گرفته بود: نکته ای که در اینجا رخ می نماید این است که احتمالا نسخه ی نهایی تر یا کامل تری از فونت "میکسدفونت" موجود است که وقتی کسی نمی خرد یعنی جرات نمی کند که بخرد (خوب تحریک شدین؟!) مسلم است که این به شما و آنها ارتباطی پیدا نمی کند!! همین تصاویر و مقاله را هم که رایگان خوانده اید، کلاهان را تا ثریا به آسمان بیاندازید!

۳- این فونت در کمال خونسردی از Shift+J هم پشتیبانی می کند! (Shift+J در واقع همان خط فاصل یا خط تیره است که هنگام نوشتن مثلا کتــــاب از آن استفاده می کنید ... یعنی احتمالا استفاده می کردید!!) روش کار هم به این صورت است که مثلا کلمه ی "خودکار" که می توانست به چندین صورت با خط فاصل نوشته شود، با یک Shift+J ناقابل به این حال تبدیل می شود!! (کل عبارت - ادامه دارد - به جای خط فاصل در نظر گرفته شده، برای همین است که من در بالاتر هم گفتم که این فونت چیزی فراتر از یک فونت و یک "پرفورمنس فونت" است!)

۴- در این فونت همان طور که گفتیم خبری از گلیف های اضافه (مانند گلیف های متفرقه که از منوی گلیف به آنها دسترسی خواهید داشت) نیست! (البته به غیر از چند تایی که در همه فونت ها هست و دیگر متفرقه به حساب نمی آید) البته قرار هم نبود باشد، چون احتمالا در آن صورت حجم فونت به چیزی در حدود ۲۴۹۴ کیلوبایت می رسید!! خجالت هم خوب چیزی است .... منتظر فونت دیگری برای این کار بمانید عاقلانه تر است تا این که بیهوده

نداشته باشم که البته این امر بسیار بسیار بسیار (هر چقدر می توانید بسیار بخوانید ... من وقت کمی پیست کردن ندارم ....) منطقی و درست و عاقلانه و موجه است! هیچ دلیلی وجود ندارد که کسی ثمره‌ی زحماتش را دو دستی به شما و آنها تقدیم کند.

این را هم داشته باشید که اصلا فرمت OpenType این فونت به هیچ وجه موضوعیت و مفعولیت ندارد که سرش دعوا راه بیاندازیم!

در پایان باید سپاس و قدردانی خود را از این حرکت فرهنگی و ارزشمند خودم اعلام کرده و بیان کنم که جامعه‌ی چاپ و نشر و صفحه‌آرایی و گرافیک و ... می‌تواند این اقدام مفید را با تمام کاستی‌ها و کمبودها شایسته‌ی تقدیر بداند.

این حرکت می‌تواند آغازگر تلاش‌های بیشتر و بهتری در زمینه‌ی تولید و تهیه فونت‌های فارسی چه از خانواده درتی و چه از خانواده‌های دیستورتد، میکسد، سپریتد گلیفز و ... باشد!

از دست‌اندرکاران این پروژه (خودم) که بالاخره دست به کار شدم و برخلاف بسیاری از اساتید و صاحب‌نظران فقط اشکال‌تراشی و سخنرانی نکردم، تشکر می‌کنم و امیدوارم هر چه زودتر نسخه‌های توزیع و تولید شده این فونت را بینم قبل از این که به زیر گل جمعیت کنم!

پافشاری کنید تا گلیف‌های متفرقه دیگری هم در همین فونت گنجانده شود ... (پیش خودمان بماند نسخه‌ای از این فونت با ترکیب فونت نازنین و لاتین Cocaine Sans کار ناب Chris Hansen در حال ادغام است که به طور کامل فارسی و لاتین را با هم نابود کند!) ۵- به شدت توصیه می‌شود که این فونت در قالب OTF یعنی همان OpenType عرضه شود که با توجه به حالات متنوع حروف فونت‌های مختلف، نقوش متفاوت و قرار گرفتن آنها در کنار هم و پشتیبانی این امکان در اغلب نرم‌افزارها، لزوم استفاده از امکان OpenType بیشتر احساس می‌شود (در آخرین لحظات ویرایش این کلمات به فکر افتادم که مگر وقت اضافه داری که با نوشتن کلمات برای خودت کار اضافه می‌تراشی؟)

لازم به ذکر است که در فونت‌های OTF شما می‌توانید حالات مختلفی را با توجه به محل قرارگیری حروف به طور دستی یا کلی تغییر دهید، در حالی که فونت شما ثابت است و از حالت برداری هم خارج نشده است.

با توجه به این نکته که معمولا نسخه‌های OpenType از هر تایپ‌فیزی، بسیار ارزشمند هستند (و این به هیچ وجه دلیل بر کم‌ارزش بودن نسخه‌های TrueType مخصوصا آقا داماد نخواهد بود) ممکن است که بنده تمایلی به عرضه‌ی (رایگان یا کم رایگان!) نسخه‌ی OpenType فونت "میکسدفونت"

تشریح این همه مگر نظم برآورد به زیاده ورنه یروانه ندرآورد به سخن یروا به

پس مقاله:

از شما نیز به خاطر خواندن این مقاله تشکر کرده و امیدوارم میزان زیاد طنز و شوخی این نوشتار را با توجه به تذکراتی که در "پیش مقاله" دادم، جدی نگیرید. راستی این نکته را هم روشن کنم که ممکن است برخی از خوانندگان، این اقدامات من بنده را به پای ترویج افکار و عقاید داداییستی بگذارند که باید بگویم علاوه بر این که داداییست بودن یا نبودن ربطی به این قضیه ندارد اما اگر هم داشته باشد و اگر هم به نظر خوب یا بد و مثبت یا منفی باشد یا نباشد، برای من مهم نیست و مسئله تنها این است که باید پذیرفته شود که هر گونه شلختگی، بی سامانی، بی نظمی، بی تناسبی و در هم ریختگی و در هم شدگی در این فونت کاملاً عمدی ست و هیچ گونه تلاشی جهت ایجاد زیبایی شناسی بصری نوینی که در نگاه دوم، جلوه های بصری خانوادگی فونت های درتی را بروز دهد، انجام نگرفته و در یک کلام همین است که هست! پس فونت را تا می توانید جدی بگیرید! ■

عروس خانم، خوش آمدی!

بالاخره پس از مدتها، فونت نستعلیق با نام "ایران نستعلیق" به صورت یونیکد با حمایت شورای عالی اطلاع رسانی در دسترس همگان قرار گرفت.

این فونت که با سرمایه ای بالغ بر ۱۹ میلیون تومان به سفارش شورای عالی اطلاع رسانی طراحی شده، بالغ بر ۱۰۴۸ کیلوبایت حجم و دارای حدود ۲۲۰۰ گلیف می باشد! (لازم به ذکر است که فونت های رایج فارسی، مانند فونت های سری برنا رایانه، فونت های فارسی نویسی مریم و... حداکثر ۶۰ کیلوبایت حجم و تقریباً حدود ۲۲۰ گلیف آن هم با احتساب اعراب دارند!) مطمئناً از خواندن این مطلب تعجب کرده اید، همچنان که در جلسه شنیدن این سخن هستید، بدانید و آگاه باشید که این فونت با این همه گلیف تنها خط نستعلیق را شامل می شود و خبری از شکسته نستعلیق هم در آن نیست! همان طور که اینجانب در مقاله های قبلی خود گفته بودم، یک فونت کامل نستعلیق شامل شکسته و تمام حالات حروف و به صورت یونیکد بر اساس احتمال ریاضی چیزی در حدود ۱۰۰۰۰ گلیف می خواهد!

مطمئناً این فونت از فونت "پاکستان" و همین طور فونت دیگری به نام "نستعلیق" که برای بسته ای آفیس طراحی شده بود بارها و بارها بهتر و تناسبات خط در آن بیشتر رعایت شده است.

این نکته که احتمالاً هیچ گاه نمی توان فونتی از خط نستعلیق تهیه کرد که به زیبایی و شکلی خط دستنویس یا بهتر بگویم قلم نویسی آن باشد، تقریباً مورد قبول همگان است (چراکه تناسبات بی نظیر و در هم رفتن نقطه ها و سرکش ها و همچنین پیش بینی حالات متنوع و بی شمار این خط، کار طراحی را بسیار دشوار و تا حدودی غیرممکن می سازد) اما به هر حال با توجه به لزوم استفاده از این خط در حجم بالا برای نوشتارهای مختلف اعم از کتاب، مجله، روزنامه و... این فونت می تواند تا حدودی مشکلات را برطرف کرده و نیاز به خطاط را مرتفع گرداند (عرض کردیم تا حدودی.... جامعه ای خوشنویسان نقشه ی ترور بنده یا حسین زاهدی را نکشند لطفاً! حسن زاهدی کیست؟ صبر بفرمایید تا لحظاتی دیگر متوجه خواهید شد!) در این زمانه ی سرعت و شتاب طراحی این فونت لازم به نظر می رسد، چنان که پیش از این نیز بسیاری از اساتید از نبودن برنامه ریزی دقیق و عدم تخصیص بودجه ی کافی به این امر مهم، گله و شکایت ها سر داده بودند تا بالاخره عروس خانم فونت های فارسی تشریف فرما شدند و چشم ما به جمال ایشان روشن شد!

در شناسنامه ی این فونت از شورای عالی اطلاع رسانی (www.scict.ir) که احتمالاً اجرای کامپیوتری

برای یونیکد کردن فونت را انجام داده و ...

ادامه مطلب را در سایت www.afrafi.com بخوانید.